

การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ
จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

THE STUDY ON TAMBON ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
ADMINISTRATORS' LEADERSHIP BASED ON BUDDHISM'S SEVEN QUALITIES
OF A GOOD MAN (SAPPURISADHAMM)
IN CHIANG KHAWN DISTRICT, ROI ET PROVINCE

พระณัฐพงษ์กิจจสาโร (พลเวียง)¹

PHRANATTHAPHONG GIJJASALO (PONWAING)

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของบุคลากรที่มี เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกันและ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 144 คนโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamanee) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าห้าระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบความคิดเห็นโดยใช้การทดสอบค่า t-test ความแปรปรวนทางเดียว F-test หรือ (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1) ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้งห้าด้าน ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และด้านความสัมพันธ์ ตามลำดับ

2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยรวมไม่แตกต่างกัน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัพปุริสธรรม 7 โดยเรียงลำดับจากความถี่มากไปหาน้อย สามลำดับแรก คือ ผู้บริหารควรควบคุมอารมณ์ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุมีผล ควรมีดุลยพินิจในการตัดสินใจ และควรแสดงออกด้วยความจริงใจ

ABSTRACT

The objectives of this thesis were: 1) to study tambon administrative organization-administrators' leadership based on Buddhism's sappurisadhamma in Roi Et province's Chiang Khwan district, 2) compare their leadership as such in the authorized area of the preceding district to variables of their genders, ages and work experiences, and 3) to regulate suggestions for their leadership based on Buddhism's sappurisadhamma in the above district, The sampling group with referent to Taro Yamane's table comprised 144 personnel performing their duties in the authorized area of the district. The data collection instrument was questionnaires of Likert-type scales, possessing the reliability for the whole entry at .90. The statistics exploited for data analyses encompassed percentage, mean, standard deviation, comparing their opinions by making use of t-test and F-test (One-way ANOVA).

The research's results revealed the following findings:

1) Personnel's opinions on tambon administrative organization administrators' leadership based on Buddhism's sappurisadhamma in Roi Et province's Chiang Khwandistrict were rated 'more' in the overall aspect. When taking each aspect into consideration, all five aspects were also scored 'more; the aspect with the highest mean being intelligence, the lower one being mind and the lowest being relations.

2) The comparative results of their opinions on their leadership as such indicated that variables of their genders, ages and work experiences showed no significant differences in their opinions in the overall aspect.

3) Their suggestions for their leadership based on Buddhism's sappurisadhamma were recommended in descending order of three frequencies. First they should be able to rationally control their temper in different situations. Secondly, they should have their profound conscience for making decisions. Finally, they should use discretion regarding making their decisions. Also they should express them with sincerity.

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในระบบการบริหารงานขององค์กรใดๆ ไม่ว่าจะป็นองค์กรภาครัฐหรือเอกชนกลไกสำคัญที่จะทำ ให้ดำเนินการไปสู่จุดหมายที่ตั้งาม ก็คือ “ผู้นำ” ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดการรวมถึงความคิดริเริ่ม ในการวางแผน การบริหารกำกับและการดำเนินการปรับปรุง แก้ไขปัญหาต่างๆ ให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายขององค์กร ผู้นำจึงเป็นผู้มีอิทธิพลที่สามารถส่งผลกระทบต่อ ความเป็นไปขององค์กรในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะป็นด้านที่เกี่ยวกับการบริหารและงานบุคคล ดังนั้นในทุกองค์กร จึงจำเป็นต้องมีผู้นำที่ดี “ผู้นำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารงานในองค์กร องค์กรจะประสบ ความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินงานนั้น ปัจจัยสำคัญที่สุดก็คือ ผู้นำ ถ้าองค์กรใดได้ผู้นำที่มี ประสิทธิภาพก็จะสามารถสั่งการและใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงาน ตลอดจนทำกิจกรรมต่างๆ ในองค์กรให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าองค์กรใดได้ผู้นำที่ไม่มีประสิทธิภาพ ก็จะไม่ สามารถสั่งการและใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งได้ ซ้ำร้ายยังเป็นการทำลาย ขวัญของผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้นำ ซึ่งจะเป็ผลทำให้การปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ในองค์กรประสบความ ล้มเหลว” (วิเชียร วิทยอดม, 2548, หน้า1)

ฉะนั้นองค์กรใดจะพัฒนาหรือไม่พัฒนาก็ต้องขึ้นอยู่กับผู้นำเป็นสำคัญ ถ้าผู้นำสามารถบริหาร ปกครองโดยชอบธรรม มีความสามารถในการประยุกต์หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการทำงาน ได้ก็สามารถที่จะทำให้องค์กรนั้นๆพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสัปปุริส ธรรม 7 ก็คือ รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน รู้บุคคล ซึ่งหลักสัปปุริสธรรมทั้ง 7 นี้เป็นหลักธรรม ของสัตบุรุษ สัตบุรุษก็คือ คนดีมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานรู้ตัวเองอยู่เสมอว่าขณะนั้นตนเองทำอะไร ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับผู้นำ ซึ่งถ้าผู้นำมีคุณสมบัติตามหลักธรรมทั้ง 7 ประการข้างต้น ที่กล่าวมาแล้วนั้น องค์กรนั้นก็จะมีคุณธรรม มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันไม่เกิดความริษยา กัน ไม่เกิดความลำเอียงเนื่องจากคนภายในองค์กรมีคุณธรรม ตรงกันข้ามองค์กรใดผู้นำไม่สามารถที่จะนำ หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ให้เกิดผลได้ องค์กรนั้นก็จะมีค้อๆ ถดถอยลง การพัฒนา องค์กรไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าองค์กรนั้นจะใหญ่หรือเล็กแต่ขึ้นอยู่กับว่าผู้บริหารหรือผู้นำมีความรู้ความสามารถ มากน้อยเพียงใด และต้องอาศัยบุคคลากรภายในองค์กรในการที่จะพัฒนาองค์กรนั้นให้มีประสิทธิภาพ ถึงผู้นำจะมีคุณธรรมล้นฟ้าแต่กลับไม่สามารถใช้ให้คนทำงานหรือไม่สามารถที่จะทำให้คนต้องการทำงาน กับตนได้ องค์กรนั้นก็ถือว่ายังไม่พัฒนา เพราะคุณสมบัติของผู้นำก็คือ ต้องสามารถดึงดูดคนให้มาทำงาน กับตนได้คือสามารถทำให้คนอยากมาทำงานกับตนเอง

ท้องที่อำเภอเชียงขวัญเดิมเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอธวัชบุรี ทางราชการได้แบ่งพื้นที่การปกครอง ออกมาตั้งเป็น กิ่งอำเภอเชียงขวัญ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2537 โดยมี ผลบังคับตั้งแต่วันที่ 30 เมษายน ปีเดียวกัน และต่อมาในวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ได้มีพระราชกฤษฎีกา ยกฐานะกิ่งอำเภอเชียงขวัญขึ้นเป็น อำเภอเชียงขวัญ โดยให้มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน ปีเดียวกัน อำเภอเชียงขวัญแบ่งเขตการปกครองย่อยออกเป็น 6 ตำบล 66 หมู่บ้าน ท้องที่อำเภอเชียงขวัญประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 แห่ง ประกอบด้วย (1) เทศบาลตำบลเชียงขวัญ (2) องค์การบริหารส่วน ตำบลพลับพลา (3) องค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ (4) องค์การบริหารส่วนตำบลพระเจ้า (5) องค์การ

บริหารส่วนตำบลหม่ม และ (6) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเชียง (ท้องที่อำเภอเชียงขวัญ, 2556, อัดสำเนา) ซึ่งคนยิ่งมาก การบริหารการปกครองจึงต้องมีความละเอียดอ่อนจำเป็นที่จะต้องงดกลเม็ดเด็ดเม็ดมาใช้ในการจัดสรรทรัพยากร ให้มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ซึ่งผู้นำท้องถิ่นนั้นเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องการจัดสรรทรัพยากรให้มีความเท่าเทียมกัน เน้นการบริหารประชาชนให้มีความอยู่ดีกินดี มากกว่าการเน้นเฉพาะกลุ่มบุคคล และปัญหาที่พบเจอมากที่สุดคือ ผู้นำไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่มีให้หมดสิ้นไปได้เพราะผู้นำส่วนใหญ่มักมองปัญหาที่ปลายเหตุไม่ได้มองปัญหาที่ต้นเหตุและเรามักจะได้ยินคำว่า คอร์รัปชัน ซึ่งเป็นคำที่ได้ยินกันมากในสังคมปัจจุบัน ส่วนมากผู้นำท้องถิ่นเมื่อได้ขึ้นมาเป็นผู้นำจะคำนึงถึงแต่อำนาจอย่างเดียวโดยมิได้คำนึงถึงหน้าที่ที่ตนจะต้องรับผิดชอบและสิมัตถุประสงค์ของการขึ้นมาเป็นผู้นำรวมถึงการละทิ้งอุดมการณ์เดิมของตน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ว่าผู้นำในองค์กรมีความรู้ความเข้าใจในหลักพุทธธรรมมากน้อยเพียงใด รวมไปถึงผู้นำได้นำสัปปุริสธรรม 7 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด หรือไม่อย่างไร ทั้งยังสามารถทราบถึงคุณค่าของหลักธรรมที่สามารถจะพัฒนาผู้นำให้เป็นผู้นำที่ดีเพื่อจะนำพาชุมชนไปสู่ความสุขในการดำเนินชีวิตและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพในองค์กรหรือท้องถิ่นต่างๆ และยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทยปัจจุบันและเป็นบรรทัดฐานในการเลือกผู้นำได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของบุคลากรที่มี เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

3. สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 แตกต่างกัน
2. บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 แตกต่างกัน
3. บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 แตกต่างกัน

4. ขอบเขตของการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านประชากร** ได้แก่ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ เชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 225 คน

2. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ได้แก่ การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขต อำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 จำแนกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านจิตใจ
- 2) ด้านอารมณ์
- 3) ด้านสติปัญญา
- 4) ด้านความสัมพันธ์
- 5) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

3. **ขอบเขตด้านพื้นที่** ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลา
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลพระเจ้า
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบลหมูม่น
- 5) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเชียง

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัด ร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

2. ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การ บริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของบุคลากรที่มี เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน

3. ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอ เชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

4. ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อมูลนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานของผู้บริหารองค์การ บริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพตามหลักสัปปุริสธรรม 7

6. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 225 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 144 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้สูตรของ ยามาเน (Taro

Yamane) (ยุทธโกยววรรณ, 2545, หน้า 107)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaires) เพื่อสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว F-test (One-way ANOVA)

7. ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งห้าด้าน ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และด้านความสัมพันธ์

เมื่อแยกออกเป็นรายด้าน พบว่า มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1) ด้านจิตใจ พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ผู้บริหารมีจิตใจสงบเยือกเย็น” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “ผู้บริหารมีจิตใจเบิกบานเป็นมิตร”

2) ด้านอารมณ์ พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “ผู้บริหารแสดงตนเหมาะสมกับวัยและตำแหน่ง” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 6 ที่ว่า “ผู้บริหารมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนได้โดยไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นการเก็บกดอารมณ์เอาไว้”

3) ด้านสติปัญญา พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ผู้บริหารเป็นคนมีไหวพริบดี

ฉลาดในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 7 ที่ว่า “ผู้บริหารรู้จักวางแผนนโยบายและรู้จักการประเมินผลตามโครงการที่ได้พัฒนาไปแล้ว”

4) ด้านความสัมพันธ์ พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปฺปริสธรรม 7 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “ผู้บริหารเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี แต่งตัวเหมาะสมกับวัยและตำแหน่ง” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 5 ที่ว่า “ผู้บริหารมีความสามารถในการกระตุ้นและส่งเสริมให้ลูกน้องทำงานอย่างกระตือรือร้นและดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรมและมีความสุข”

5) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปฺปริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ผู้บริหารมีความรักและความเมตตา และความเสียสละ” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “ผู้บริหารมีความละเอียดในการทำข้าว และเกรงกลัวต่อผลของอกุศลกรรมทุกประเภท”

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปฺปริสธรรม 7

สมมติฐานที่ 1 บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปฺปริสธรรม 7 แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปฺปริสธรรม 7 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 2 บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปฺปริสธรรม 7 แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปฺปริสธรรม 7 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 3 บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปฺปริสธรรม 7 แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปฺปริสธรรม 7 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

8. อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย มีผลการวิจัยที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติมตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้** **อภิปรายได้ว่า**ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด มีภาวะผู้นำในการบริหารงาน ซึ่งสามารถนำหลักสัปปุริสธรรม 7 ไปประยุกต์ใช้กับการบริหารงานส่วนตำบลได้จริงทุกด้าน และแสดงให้เห็นออกมาในรูปของผลงาน เพราะว่าผลงานจะเป็นเครื่องชี้วัดว่าหลักสัปปุริสธรรมนั้นนำไปประยุกต์ใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลได้จริงย่อมเป็นผลต่อความเจริญก้าวหน้าของบุคลากรในองค์การ และในชุมชนให้ได้รับความสุขอย่างถ้วนหน้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสังฆยาธิธรร (ไสยวิจิตร)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาองค์การของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองสอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาองค์การของนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลหนองสอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ด้านจิตใจ พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้** **อภิปรายได้ว่า**มีจิตใจที่มีเมตตาและกรุณาต่อบุคลากรภายในองค์กรและมีความปรารถนาให้บุคลากรในองค์กรมีความสุขและพ้นจากความทุกข์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **จ่านง อติวัฒนสิทธิ์** กล่าวว่า จิตใจของผู้นำที่ดีจิตใจสงบเยือกเย็น (Peaceful)ไม่หวั่นไหวเพราะอคติ (Non-Prejudiced) จิตใจหนักแน่น (Strong determination) ไม่เชื่อคนง่าย (Not easily led) จิตใจเบิกบานเป็นมิตร จิตใจมีคุณธรรม จิตใจมีความสุข และจิตใจใฝ่รู้เป็นประจำ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ผู้บริหารมีจิตใจสงบเยือกเย็น” **ที่เป็นเช่นนี้** **อภิปรายได้ว่า**ผู้บริหารต้องตระหนักถึงสิทธิหน้าที่การมีจิตสำนึกให้แน่นอน มีความหนักแน่น สงบเยือกเย็น จึงจะทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **รังสรรค์ ประเสริฐศรี** กล่าวว่าความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) เป็นการแสดงพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ ในลักษณะที่มีความสงบและเป็นผู้นำที่ดีได้แม้อยู่ได้สภาวะการมีแรงกดดัน จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้นำที่ต้องมีความเชื่อมั่นในตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งจะสังเกตได้จากการใช้คำพูดที่จริงจัง การรักษาอากัปกิริยาที่ดี และการแสดงท่าทางที่เหมาะสม

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “ผู้บริหารมีจิตใจเบิกบานเป็นมิตร”**ที่เป็นเช่นนี้** **อภิปรายได้ว่า**ผู้บริหารยิ้มแย้มแจ่มใส จิตใจเบิกบานอยู่เสมอ เป็นมิตรต่อผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **จ่านง อติวัฒนสิทธิ์**กล่าวว่า จิตใจของผู้นำที่ดีจิตใจสงบเยือกเย็น (Peaceful)ไม่หวั่นไหวเพราะอคติ (Non-Prejudiced) จิตใจหนักแน่น (Strong determination) ไม่เชื่อคนง่าย (Not easily led) จิตใจเบิกบานเป็นมิตร จิตใจมีคุณธรรม จิตใจมีความสุข และจิตใจใฝ่รู้เป็นประจำ

2) ด้านอารมณ์ พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้** **อภิปรายได้ว่า**ผู้นำที่รับรู้ เข้าใจและควบคุมอารมณ์ของตนเองเพื่อบริหารจัดการได้อย่างถูกต้องและ

แสดงออกได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถที่จะรับฟังและสร้างแรงจูงใจจะทำให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **สุวัฒน์ จุลสุวรรณ** กล่าวว่า คุณลักษณะบุคลิกภาพ (Personality) พบว่า คุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำทางด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความอดทน ต่อสภาวะการณ์อันตรึงเครียด การควบคุมอารมณ์ ความกระตือรือร้น ความกระฉับกระเฉงตื่นตัว ความเป็นผู้ริเริ่ม ความสามารถในการปรับตัว และความเป็นบุคคลที่มีบุคลิกเปิดเผย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “ผู้บริหารแสดงตนเหมาะสมกับวัย และตำแหน่ง” **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า**ผู้บริหารได้เลือกแนวปฏิบัติตามได้เหมาะสมกับวัยและตำแหน่งของตน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **รังสรรค์ ประเสริฐศรี** กล่าวว่า การเป็นคนที่มีการแสดงออกที่เหมาะสม (Assertiveness) เป็นความเปิดเผย เฉียบขาดในการแสดงความต้องการ ความคิดเห็น ความรู้สึก และทัศนคติ การเป็นคนที่มีการแสดงออกที่เหมาะสมจะช่วยให้การทำงานของผู้นำบรรลุเป้าหมาย สามารถเผชิญกับปัญหาภายในสมาชิกของกลุ่ม

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 6 ที่ว่า “ผู้บริหารมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนได้โดยไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นการเก็บกดอารมณ์เอาไว้” **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า**ผู้นำที่มีความสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้สูง จะมีวิธีการในการจัดการกับภาวะสับสนทางอารมณ์ตลอดจนภาวะกดดันภายในตนได้ดีหรืออย่างน้อยก็สามารถหาทางออกใหม่ที่เกิดประโยชน์ จุดเด่นของการควบคุมตนเองของผู้นำก็คือ มีความสงบนิ่ง ไม่หวั่นไหว และมีสติตลอดเวลาที่เผชิญกับภาวะวิกฤตที่มีความเครียดสูงไม่แสดงอารมณ์เสียง่าย ๆ เมื่อต้องประสบเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่รบกวนจิตใจในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **รังสรรค์ ประเสริฐศรี** กล่าวว่า ความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotion stability) เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ในการโต้ตอบได้อย่างเหมาะสมแม้อยู่ในภาวะกดดัน อารมณ์ที่มั่นคงเป็นคุณลักษณะภาวะผู้นำที่สำคัญ ซึ่งจะช่วยให้ไขสถานการณ์ให้ลุล่วงไปด้วยดี

3) ด้านสติปัญญา พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่**เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า**บุคลากรเห็นว่าผู้นำต้องมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด รอบรู้ในหลาย ๆ เรื่องมีไหวพริบ มีประสบการณ์ มีวิจาร์ณญาณที่ดี มีความสามารถเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ และมีการตัดสินใจที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ**สุวัฒน์ จุลสุวรรณ**ได้สรุปผู้นำเชิงคุณลักษณะว่า คุณลักษณะสติปัญญาและความสามารถ (Intelligence and Ability) พบว่า ผู้ที่มีความรู้มีดุลยพินิจในการตัดสินใจ มีทักษะในการสื่อสารที่คล่องแคล่ว มีไหวพริบดี ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่บ่งชี้ความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ผู้บริหารเป็นคนมีไหวพริบดี ฉลาดในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ”**ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า**บุคลากรเห็นว่าผู้บริหารต้องเป็นคนมีไหวพริบดี ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เมื่อมีปัญหาควรทำการศึกษา วิเคราะห์ปัญหาและใช้ความฉลาดไหวพริบของผู้ร่วมงานมาช่วยคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่สำคัญในการบริหาร ผู้บริหารต้องมีความเชื่อพื้นฐานยอมรับความสามารถของมนุษย์ ผู้ร่วมงานว่าเขาสามารถจะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ปรับปรุงพัฒนางาน แก้ไขสถานการณ์

ต่าง ๆ ที่เหมาะสมของเขาเองได้ โดยใช้สติปัญญา และผู้บริหารจะต้องใช้สติปัญญาไตร่ตรองและสั่งการได้ในทันทีซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **จ้านง อติวัฒน์สิทธิ์** กล่าวว่า ผู้นำที่ดีต้องมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดรู้ในหลาย ๆ โดยเป็นคนมีไหวพริบดี ฉลาดในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 7 ที่ว่า “ผู้บริหารรู้จักวางนโยบายและรู้จักการประเมินผลตามโครงการที่ได้พัฒนาไปแล้ว” **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า**ผู้บริหารรู้จักวางนโยบายและรู้จักการประเมินผลตามโครงการที่ได้พัฒนาไปแล้วเพื่อตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **จ้านง อติวัฒน์สิทธิ์** กล่าวว่า ผู้นำที่ดีต้องมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดรู้ในหลาย ๆ โดยรู้จักวางนโยบายและรู้จักการประเมินผลตามโครงการที่ได้พัฒนาไปแล้ว

4) ด้านความสัมพันธ์ พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** ผู้บริหารต้องสามารถเข้ากับคนได้ทุกระดับชั้น สามารถพูดคุยเข้าใจได้ง่ายสามารถชักจูงโน้มน้าวใจผู้อื่นได้ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **เสนาะ ดิยาวาณี** ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ผู้นำคือผู้ที่สามารถทำให้ผู้อื่นไปสู่จุดหมายปลายทางได้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายโดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดโดยใช้วิธีการจูงใจและอาศัยบุคลิกภาพของตนเองเพื่อที่จะทำงานให้สำเร็จด้วยลักษณะต่างๆ คือ การใช้อำนาจในการกำหนดเป้าหมาย มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร ซึ่งทำหน้าที่ผู้นำโดยอาศัยความร่วมมือของผู้อื่นความสัมพันธ์กับผู้อื่นและการวางตัวเหมาะสม

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “ผู้บริหารเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี แต่งตัวเหมาะสมกับวัยและตำแหน่ง” **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า**มนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารถือเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **เดวิสและสก็อต (Davis, G.A. & Scott, J.A.)** กล่าวว่า ทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การยอมรับว่าความร่วมมือของคนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความมีประสิทธิภาพขององค์กร ผู้นำต้องให้ความสำคัญต่อคน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 5 ที่ว่า “ผู้บริหารมีความสามารถในการกระตุ้นและส่งเสริมให้ลูกน้องทำงานอย่างกระตือรือร้นและดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรมและมีความสุข” **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า**ผู้บริหารกระตุ้นลูกน้องให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงานให้ผลงานออกมามากที่สุด ได้แก่ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดพลังในตัวเอง และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **เสาวนิตเสาวณานนท์** กล่าวว่า ภาวะผู้นำ คือ กระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือมากกว่าพยายามใช้อิทธิพลของตนหรือกลุ่มตน กระตุ้น ชี้นำ ผลักดัน ให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่น มีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่างๆตามต้องการ โดยมีความสำเร็จของกลุ่มหรือองค์การเป็นเป้าหมาย

5) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า**ผู้บริหารและพนักงานหรือบุคลากรในหน่วยงานนั้นๆ เพื่อที่จะดำเนินงานในหน่วยงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้องมีการปฏิบัติต่อบุคลากรในองค์กรของตนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนางานอย่างสูงสุดและงานเกิดประสิทธิผลมากขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **จ่านง อติวัฒน์สิทธิ์** กล่าวว่า คุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำที่พัฒนาแล้วจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมประจำชีวิตและประจำใจ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ผู้บริหารมีความรักและความเมตตา และความเสียสละ” **ที่เป็นเข่นนี้อภิปรายได้ว่า**บุคลากรเห็นว่าผู้บริหารมีความรักและเมตตา รวมถึงเอื้อเฟื้อแบ่งปันและเสียสละด้วยการปฏิบัติตนให้เห็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **จ่านง อติวัฒน์สิทธิ์** กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีความรักและความเมตตา และความเสียสละ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “ผู้บริหารมีความละเอียดในการทำตัว และเกรงกลัวต่อผลของอกุศลกรรมทุกประเภท” **ที่เป็นเข่นนี้อภิปรายได้ว่า**บุคลากรเห็นว่าผู้บริหารมีความละเอียดที่จะทำในสิ่งที่ไม่ดีซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **จ่านง อติวัฒน์สิทธิ์** กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีความละเอียดในการทำตัว และเกรงกลัวต่อผลของอกุศลกรรมทุกประเภท

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ผลการวิจัย พบว่า

1) บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ **ที่เป็นเข่นนี้อภิปรายได้ว่า**บุคลากรทั้งเพศชายและเพศหญิงเห็นว่า หลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นแนวทางของการแสดงภาวะผู้นำและใช้วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมเพื่อหาโอกาส และทำความรู้จักสิ่งคุกคาม นี่คือการรู้ประมาณจังหวะเวลา บุคคล ชุมชน รู้ว่าใครเป็นใคร สำคัญอย่างไร วัฒนธรรมในชุมชนนั้นเป็นอย่างไรกำหนดและประมาณเป้าหมายให้เหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อมที่วิเคราะห์ไว้ นี่คือการรู้ผลที่ต้องการประมาณตนเองในด้านความสามารถ ความเหมาะสม จุดแข็ง จุดอ่อน ในสถานการณ์ที่จะทำงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ นี่คือการรู้ประมาณตน และแสวงหาแนวทางการปฏิบัติหลายทางเพื่อทำไปแล้วจะเป็นเหตุให้บรรลุเป้าหมายได้ นี่คือการรู้เหตุอันนำไปสู่ผลที่ต้องการซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสัทธยา ธีรธำรี (ไสยวิจิตร)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาองค์การของนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลหนองสอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่าการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาองค์การของนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลหนองสอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาองค์การ ของนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลหนองสอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2) บุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวม ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ **ที่เป็นเข่นนี้อภิปรายได้ว่า**บุคลากรทุกกลุ่มอายุมีความเห็นว่า หลักสัปปุริสธรรม 7 สามารถนำมาปรับใช้ประโยชน์ในการบริหารองค์การยุคปัจจุบันได้ โดยไม่ตกยุคล้ำสมัยแต่อย่างใด ความสำคัญอยู่ที่เราจะประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆอย่างไร **ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระยทุทธิศิลป์ ยุทธิศิลป์ (อุปศรี)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริส

ธรรม 7 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน ต่อการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 องค์การบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานโดย การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

3) บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการศึกษากภาวะผู้นำของ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า**บุคลากรที่มี ประสบการณ์ต่างกัน มีความเห็นว่าการบริหารจัดการด้วยหลักสัปปุริสธรรม 7 ผู้บริหารต้องเป็นคนมีเหตุ มีผล รู้จักตนเองว่าการบริหารงานได้ดีหรือบกพร่องตรงไหนงานนั้นเกินกำลังที่จะทำด้วยตนเองหรือต้องหา คนช่วยมากน้อยแค่ไหน สถานที่เราทำงานอยู่นั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ ใครควรเป็นผู้ที่จะทำหน้าที่ช่วย เราได้ในเวลาใดบ้าง **ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พ.จ.อ.สุรัตน์ กลั่นประเสริฐ**ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะ ผู้นำทางการบริหารโดยการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 กรณีศึกษา บริษัท ทูรคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อภาวะผู้นำทางการบริหารโดย การประยุกต์ใช้ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พนักงานที่มีประสบการณ์ ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นว่าการบริหารมีภาวะผู้นำทางการบริหารในการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

9. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วเสนอแนะ โดย แบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วน ตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น คณะผู้บริหารควรรักษามาตรฐานและปฏิบัติให้ถึงระดับมากที่สุด โดยหาแนวทางในการประยุกต์ใช้หลัก สัปปุริสธรรม 7 กับบุคลากรเหมือนกันทุกตำแหน่งหน้าที่อธิบายถึงเป้าหมายของงานและกระจายงาน ให้ชัดเจน และการทำงานบางครั้งก็มีอุปสรรคหรือปัญหา ผู้นำควรที่จะให้คำปรึกษากับบุคลากรทุกคน ด้วยความยินดีและพยายามข้สาเหตุของปัญหาที่แท้จริงพร้อมกับวิธีการแก้ไขปัญหางานนั้น

เมื่อแยกออกเป็นรายด้าน สามารถนำมาเป็นข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1) ด้านจิตใจ พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วน ตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ดังนั้น คณะผู้บริหารควรรักษามาตรฐานและปฏิบัติให้ถึงระดับมากที่สุด โดยฝึกตนให้เป็นผู้มีความรู้ ความคิดดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ สามารถคิดคาดการณ์ล่วงหน้า มีความมุ่งมั่น มีจิตใจดีงาน พร้อมทั้ง

จะรับฟัง ยอมรับ และใส่ใจผู้อื่น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ผู้บริหารมีจิตใจสงบเยือกเย็น” ดังนั้น คณะผู้บริหารควรรักษามาตรฐานและปฏิบัติให้ถึงระดับมากที่สุด โดยฝึกตนให้มีความแน่วแน่มั่นใจ มีความสงบนิ่งและสงบเย็น ไม่หึงงายโส ไม่จองหอง ไม่วางอำนาจ และไม่ภูมิใจในสิ่งที่ไร้เหตุผล

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “ผู้บริหารมีจิตใจเบิกบานเป็นมิตร” ดังนั้น คณะผู้บริหารควรรักษามาตรฐานและปฏิบัติให้ถึงระดับมากที่สุด โดยฝึกจิตใจให้มีความเป็นมิตร ทำตนให้เป็นผู้เบิกบานอยู่เสมอ

2) ด้านอารมณ์ พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ดังนั้น คณะผู้บริหารควรรักษามาตรฐานและปฏิบัติให้ถึงระดับมากที่สุด โดยมีความฉลาดทางอารมณ์ รู้เท่าทันอารมณ์ จัดการกับอารมณ์ และจงใจ ทั้งตนเองและผู้อื่นให้มีจิตใจร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว เพื่อร่วมกันทำงานได้ด้วยความเต็มใจเพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จก้าวหน้าที่ยั่งยืน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “ผู้บริหารแสดงตนเหมาะสมกับวัย และตำแหน่ง” ดังนั้น คณะผู้บริหารควรรักษามาตรฐานและปฏิบัติให้ถึงระดับมากที่สุด โดยแสดงตนให้เหมาะสมกับวัยและตำแหน่งของตน รู้จักตนเอง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 6 ที่ว่า “ผู้บริหารมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนได้โดยไม่รู้สึกว่าเป็นการเก็บกดอารมณ์เอาไว้” ดังนั้น คณะผู้บริหารควรรักษามาตรฐานและปฏิบัติให้ถึงระดับมากที่สุด โดยรู้จักควบคุมอารมณ์ กระทำในสิ่งที่ถูกต้องไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตของตนเอง

3) ด้านสติปัญญา พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ดังนั้น คณะผู้บริหารควรรักษามาตรฐานและปฏิบัติให้ถึงระดับมากที่สุด โดยควบคุมอารมณ์ มีสติสัมปชัญญะในการแสดง และมีความรักความเมตตาต่อกัน มีความซื่อสัตย์

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ผู้บริหารเป็นคนมีไหวพริบดี ฉลาดในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ” ดังนั้น คณะผู้บริหารควรรักษามาตรฐานและปฏิบัติให้ถึงระดับมากที่สุด โดยฝึกตนให้มีความฉลาดและมีไหวพริบในการแก้ปัญหา ติดตามข้อมูลข่าวสารอยู่เสมอเพื่อให้เป็นคนทันสมัย คิดงานและนำเสนอผลงานได้เหมาะสมกับยุคสมัย ไม่ล้าหลัง ตกยุค

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 7 ที่ว่า “ผู้บริหารรู้จักวางนโยบายและรู้จักการประเมินผลตามโครงการที่ได้พัฒนาไปแล้ว” ดังนั้น คณะผู้บริหารควรรักษามาตรฐานและปฏิบัติให้ถึงระดับมากที่สุด โดยจะต้องรู้จักประสานความคิด ประสานประโยชน์สามารถทำงานร่วมกับคนทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษาได้ และต้องเป็นผู้วางนโยบายและรู้จักประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

4) ด้านความสัมพันธ์ พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ดังนั้น คณะผู้บริหารควรรักษามาตรฐานและปฏิบัติให้ถึงระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา ในขณะเดียวกันต้องแก้ปัญหาที่มองภาพกว้างและไกล เพื่อเตรียม

ตัวขึ้นเป็นนักบริหารระดับสูง และมีภาวะผู้นำ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “ผู้บริหารเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี แต่งตัวเหมาะสมกับวัยและตำแหน่ง” ดังนั้น คณะผู้บริหารควรรักษามาตรฐานและปฏิบัติให้ถึงระดับมากที่สุด โดยกระทำตนให้เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี จะช่วยให้ปัญหาใหญ่เป็นปัญหาเล็กได้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 5 ที่ว่า “ผู้บริหารมีความสามารถในการกระตุ้นและส่งเสริมให้ลูกน้องทำงานอย่างกระตือรือร้นและดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรมและมีความสุข” ดังนั้น คณะผู้บริหารควรรักษามาตรฐานและปฏิบัติให้ถึงระดับมากที่สุด โดยรู้ถึงวิธีที่จะช่วยกระตุ้นลูกน้องให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงานให้ผลงานออกมาดีที่สุด เช่น การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดพลังในตัวเอง และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุด โดยการตั้งใจให้ผู้ที่บังคับบัญชาเข้าไปมีส่วนร่วมในงานที่เขารัก และอยากทำให้เกิดความสำเร็จด้วยวิธีการยอมรับศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของผู้ที่บังคับบัญชา ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชารู้สึกเป็นเจ้าขององค์การ

5) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชิงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น คณะผู้บริหารควรรักษามาตรฐานและปฏิบัติให้ถึงระดับมากที่สุด โดยยึดหลักธรรมที่ดี ๆ และฉลาดเลือกใช้หลักธรรมแต่ละข้อให้เหมาะสมกับสถานการณ์จึงจะทำให้เกิดความสำเร็จด้วยดี

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ผู้บริหารมีความรักและความเมตตา และความเสียสละ” ดังนั้น คณะผู้บริหารควรรักษามาตรฐานและปฏิบัติให้ถึงระดับมากที่สุด โดยเป็นผู้ที่มีเมตตาความรักใคร่ปรารถนาดี ต้องการให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความสุขกันทุกคน ให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีเมตริจิต มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อหมู่คณะ มีความยินดีเมื่อเพื่อนร่วมคณะมีชื่อเสียงโด่งดัง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “ผู้บริหารมีความละเอียดรอบคอบในการทำ และเกรงกลัวต่อผลของอกุศลกรรมทุกประเภท” ดังนั้น คณะผู้บริหารควรรักษามาตรฐานและปฏิบัติให้ถึงระดับมากที่สุด โดยฝึกฝนตนเองให้มีความละเอียดรอบคอบที่จะเอาไรต์เอาเปรียบผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเกรงกลัวต่อบาปหรือโทษ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการนำคุณสมบัติของผู้ นำตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในด้านต่างๆ แล้วเกิดมีผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด

2) ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี เช่น สัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสังเกตการณ์โดยมีส่วนร่วม เพื่อต้องการทราบถึงความคิดเห็นของประชาชนได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกด้าน

3) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหาร

10. บรรณานุกรม

- จำนง อติวัฒนสิทธิ์. **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.
- ห้องที่อำเภอเชียงขวัญ. “ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง แบ่งเขตท้องที่อำเภอเชียงขวัญ”. ร้อยเอ็ด : ห้องที่อำเภอเชียงขวัญ, 2556, (อัดสำเนา).
- พระมหาสันตยา ธีรธารี (ไสยวิจิตร). “ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในการพัฒนาองค์การของนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลหนองสอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556
- พระยุทธิศิลป์ ยุทธิสปีโป (อุปศรี). “การบริหารงานโดยการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพนสวรรค์ จังหวัดนครพนม”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. **ภาวะผู้นำ (Leadership)**. กรุงเทพมหานคร : ธนอักษรพิมพ์, 2544.
- วิเชียร วิทย์อุดม. **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์, 2548.
- เศวณิตเศตามานนท์. **ภาวะผู้นำ**, นครราชสีมา : โปรแกรมวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2542.
- สุรัตน์ กลั่นประเสริฐ, พ.จ.อ. “ภาวะผู้นำทางการบริหารโดยการประยุกต์ใช้ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 กรณีศึกษา บริษัท ทูคอร์ปอเรชั่น จำกัด มหาชน”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. “การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสายสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ”. **ปริญาญการศึกษาดุสิตบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- เสนาะ ตีเยาว์. **หลักการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- Davis, G.A. & Scott, J.A. **Training Creative Thinking**. New York : Holt Rinehart and Winston, 1983.

11. คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.ไพรัช พันธ์ขมพู และ ดร.สุวัฒน์ จิตต์จันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขออนุโมทนาขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้ขออนุโมทนาขอบคุณ ดร. ประพิศ โบราณมูลอาจารย์ประจำ/เจ้าหน้าที่งานสารบรรณ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดนายเอี่ยม อามาตย์มูลตรีอาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดและ นางสุภาวดี จันทร์เหลืองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหม่มอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ให้ความอนุเคราะห์ที่ในการตรวจสอบรวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ ขออนุโมทนาขอบคุณ ดร.ไพรัช พันธ์ขมพู ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ศรัทธัย ท้าวมิตร และรองศาสตราจารย์อุดม พิริยสิงห์ กรรมการ ที่กรุณาตรวจสอบแก้ไข รูปแบบ และให้ข้อเสนอแนะอย่างเป็นระบบ จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้นขออนุโมทนาขอบคุณนายกองค์การบริหารส่วน

ตำบล และบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเชียงขวัญ จังหวัดร้อยเอ็ด ทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูลและการเก็บข้อมูลในการค้นคว้าวิจัยจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ คุณประโยชน์อันพึงมีแก่การศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบความดีในส่วนของการศึกษาค้นคว้านี้แก่บิดา มารดา และบุพการีชน ผู้มีพระคุณทั้งมวล อุปัชฌาย์ ครู-อาจารย์ผู้เคยอบรมสั่งสอนแก่ผู้วิจัยทั้งในอดีตและปัจจุบัน ขอท่านทั้งหลายจงมีความสุข ความเจริญยิ่งในคุณงามความดีด้วยเทอญ